

Сремачка кућа

Брошуру посвећујемо породици Стојновић, посебно баки Радмили, која нам је великодушно отворила врата свог
дома, али и своје велико срце.
Хвала!

О Ш М А Р К У Ш И Ц А
2010. / 2011.

Срем ачка кућа

Ученици: Радован Соколовић, Жарко Бошњак, Жељко Бошњак, Јелена Рајковић, Теа Костић, Јована Малабаша, Братислава
Симоновић, Мира Марија Чича, Александар Мандић, Иљко Турићанин, Лука Мирчета, Стефан Кнежевић, Коста Кушњер,
Ненад Турићанин, Маријана Зарић, Драгана Богосављевић.
Водитељка ваннаставне активности "Културна и духовна баштина завичај": Николлина Јелчевић, проф.

Сремачка кућа је кућа у којој су живели или још живе наши преци. Садржаји везани уз сремачку кућу део су наше културне баштине и нашег идентитета.

Ученици који похађају изваннаставну активност Културна и духовна баштина завичаја проучавали су њену архитектуру и грађевинаре, начин изградње и грађевинске материјале, прве становнике, њен интеријер и екстеријер, живот и послове у кући и изван куће, као и њене данашње становнике и промене кроз прошлост.

Живот у сремачкој кући неминовно се мењао, али одређени предмети су се наслеђивали и чували, а обичаји се преносили с колена на колена и тако постајали део наше традиције.

Док смо прикупљали предмете и разговарали са нашим домаћином сремачке куће, како бисмо прикупили што више потребних информација, будили смо јој сећања на детињство пуно игре и безбрижности, али и напорног рада како би помогла својим родитељима у кућанским пословима, обрађивању земље, храњењу и чувању стоке.

Овом брошуром, која садржи прикупљене податке и фотографије, доносимо вам само део живота наших предака и надамо се да он никада неће бити заборављен.

Архитектура

6 **Сремачко домаћинство породице Стојновић у Маркушици** састоји се од куће и пратећих објеката у сеоском дворишту – чардака за складиштење кукуруза у клипу, амбара за сушење и складиштење жита, бунара, вањског дрвеног тоалета, хлебне пећи и пушнице за сушење месних производа.

Кућа је **1935. године** изграђена од камена (доњи део) и набоја (горњи део), са дрвеном кровном конструкцијом и покривена апатинским бибер црепом, најквалитетнијим црепом у то време. Изградња куће је трајала отприлике годину дана, а у изградњи су учествовали власник и његови синови, комшије које су биле вољне помоћи и плаћени мајстори.

Зидови су изграђени од **черпића**. За израду черпића била је потребна: земља, пљева, свињска длака и вода. Та се мешавина стављала у калуп и после пар седмица сушења добила би се готова цигла – черпић.

Патос је био обложен земљом и подмазан, а онда прекривен крпарам.

До самог улаза у кућу води **трем** – дугачак спољни ходник са ступцима који се протеже дужином читаве куће. Спољни зид куће до трема и ступци самог трема окречени су и измоловани, са „уламама“ у горњем делу.

У саставу куће налази се шест просторија:; главна спаваћа соба са прозором до улице (предња соба), кухиња у централном делу куће, спаваћа и уједно дневна соба лево од кухиње, два вајата и шпајз у подруму куће.

Од кад је саграђена 1935. године, кућу су наслеђивали синови. Први власник и становник куће је био Радослав Стојновић, а онда његов син Илија Стојновић, затим Илијин син Миленко Стојновић – супруг наше данашње саговорнице Радмиле Стојновић, која је сада власник куће јер је кућу наследила после супругове смрти. Са госпођом Радмилом у кући живи син Горан, који је по традицији будући наследник куће.

Интеријер куће и живот у кући

Три главне просторије у кући служиле су укућанима као место за јело, дружење и спавање.

8

Централна просторија куће, **кухиња**, користила се за кување и јело, а у њој се налази **шпорет и фуруна**.

Шпорет се користио за кување, а на његов горњи део – **банак** зими би се поредала деца да се угреју. Испод шпорета се свезала квочка, а пилићи су слободно шетали просторијом.

Фуруна је пећ полукружног облика, саграђена од черпића, која је једним делом у кући и служи за грејање свих просторија, а другим делом изван куће, тако да се ложи из трема.

У кући су поред фуруне биле поредане клупе, на којима су укућани зими седели, грејали се, причали...

Зидови кухиње украшени су **куварицама** – крпама на којима су извезене шаљиве поруке, мудре изреке и сл.

Главна спаваћа соба са прозором до улице или „**предња соба**“ била је најуређенија соба и служила само за показивање и спавање у посебним приликама. Ту се налази велики брачни кревет, „орман“ (шифоњер) од трешњиног дрвета и комода са огледалом. Уместо матраца користиле су се сламарице и поњаве, а покривало се перинама и „чашапима“ (покривачима). Јастуци су од перја, а постељина је ручно израђена; ткани и везена.

Трећа просторија, лево од кухиње, служила је за дружење и спавање укућана. Неретко је неколико нараштаја спавало у истој просторији, понекад одељени само завесом.

Два вајата, са вањским улазима, су задњи у низу просторија куће. Сваки је био намењен једној снаји. Вајати су имали вишеструку намену; за спавање, рађање и чување деце, чување постељине, дневни боравак и сл.

У кући нема купатила. Сви су се укућани купали у дрвеном, касније лименом, кориту постављеном у кухињи и напуњеном водом која се претходно грејала на шпорету. Сви су се укућани брисали истим пешкиром тканим од пређе. Нужда се обављала у вањском дрвеном тоалету.

10

Вода за потребе домаћинства и стоке доносила се из бунара, а за извлачење воде користио се ђерам.

Унутрашњост куће осликана је **молерајем**. Зидови су кречени кречом, а после украшавани мустрама. Превлађивали су цветни узорци мустри. Намештај је углавном направљен од трешњиног дрвета и хростовине.

Послове у кући обављале су искључиво жене. Сви су устајали врло рано. После храњења стоке, припремале су доручак за све укућане, а онда прале веш, кувале ручак и вечеру, радиле у пољу, водиле бригу о деци.

Кућански послови били су организовани тако да је сваке седмице друга снаја кувала и чувала децу. Свекрва није кувала, већ се бринула о живини, ткала, везла, прела...

Доручак је морао да буде обилан јер је морао мушкарцима да осигура потребну енергију за напоран рад на њиви. Зато су жене најчешће за доручак припремале жганце, хлеба и масти, мандару од кромпира, гриз (за децу) и сл.

Хлеб се пекао у хлебној пећи која се налазила у дворишту. Обично се пекло онолико хлеба колико је породици било потребно за седам дана.

У јесен, увече, после обављених свих дневних послова, спремања куће и припремања деце за спавање, жене су се окупљале, „диваниле“ и чијале перје, а зими су ткале, везле, плеле весте и чарапе од вуне.

На тим окупљанима неретко би и запевале:

*Чијам перје и седим у 'ладу
И размишљам за ког да ме даду
Дико моја која кућа твоја
Она трећа у селу највећа*

*Дукати се не мећу на цвеће
Већ на цуру коју нико неће.
А ој моја последња јесени
Наум' дика кога да ожени.*

*Ој чобане украићу ти јање
Макар ишла с тобом на венчање.*

Мушкарци су, углавном, обављали послове изван куће; обрађивали њиву, припремали дрва за огев зими, хранили стоку, ишли колима у град у набавку намирница и сл.

Деца су чувала и на испашу водила стоку; свиње, краве, овце.

Екстеријер куће И ПОСЛОВИ ВАН КУЋЕ

Екстеријер куће чини сеоско двориште у којем се налазе чардак, амбар, бунар, хлебна пећ, вањски дрвени тоалет и пушница. Чардак је изграђен од дрвета, а у њему се складишти кукуруз у клипу. Амбар је изграђен од дрвета, а у њему се суши и складишти жито.

12

Бунар се користи за опскрбу домаћинства водом која се вади помоћу дрвеног ђерма.

У хлебној пећи пече се хлеб, а у пушници се суше месни производи; кобасице, сланина, шунка.

Послови изван куће обухваћају обраду земље; орање, сетву, бербу те чување и вођење стоке на испашу.

Послове изван куће обављају сви чланови породице, жене и мушкарци.

Мушкарци су углавном обрађивали њиву, косили траву, припремали дрва за огрев зими, хранили стоку, ишли колима у град у набавку намирница и сл.

За обраду земље користио се плут којег су вукли коњи, дрљача и ваљак за равнање. Сејало се ручно; за плугом су ишле жене, петом правиле рупице у бразди и у те рупице бацале семе.

Трава се косила косом, а жито се „руковедало“ српом и потом везало у снопове.

Жене су копале, сејале, доносиле ручак на њиву. Мајке су неретко на њиву доносиле бебу у колевци како би могле да је подоје и што пре да се врате послу.

Деца су помагала после радова у пољу (нпр. истоварала кукуруз), чувала и водила стоку на испашу; свиње, краве, овце.

У пословима на њиви понекад су помагале комшије. Такво неплаћено помагање комшија на њиви назива се „моба“, а плаћени рад на њиви назива се „надница“. Људи су из потребе за додатним приходима често „ишли у надницу“.

13

Данашњи становници и промене кроз прошлост

Данашњи становници куће су госпођа Радмила Стојновић и њен син Горан.

Од када је изграђена 1935. године па све до данас кућа се није значајно мењала. Једина промена настала је у намештају куће, јер је госпођа Радмила 1957. године у мираз донела нови намештај; спаваћу собу, кухињу и регале. Постављен је нови дрвени патос, а зидови су поново окречени и осликани молерајем и мустрама. Тај намештај је и данас у кући.

Значајнија промена видљива је у уклањању фуруне из куће и постављању пећи на дрва.

Захваљујући модернизацији обраде земље, али и живота уопште, данашњи живот и расподела послова у кући знатно је другачији и лакши.

